

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่
อำเภอบ้านโคก ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก
จังหวัดอุดรธานี

คำนำ

การพัฒนาภาคการเกษตรถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่การเกษตรยังคงเป็นแหล่งรายได้หลักของครัวเรือน อย่างไรก็ตาม การวางแผนพัฒนาการเกษตรในอดีตมักดำเนินการในลักษณะแยกส่วนตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง และไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ แนวทางการพัฒนาการเกษตรจึงได้เปลี่ยนผ่านไปสู่ “การพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-Based Approach)” ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจระบบนิเวศการเกษตรของพื้นที่เป้าหมายอย่างรอบด้าน ครอบคลุมตั้งแต่ทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยการผลิต ระบบการผลิต ห่วงโซ่อุปทาน ไปจนถึงการตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่ม แนวทางดังกล่าวช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของปัญหาในเชิงระบบ ระบุศักยภาพที่แท้จริงของพื้นที่ และออกแบบแนวทางการพัฒนา รวมถึงโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างตรงจุดและยั่งยืน

เอกสาร “กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ อำเภอบ้านโคก ปี ๒๕๖๙” ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยนำเสนอขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ตั้งแต่การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่ การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานการเกษตร เพื่อค้นหาปัญหาเชิงลึก การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อคัดเลือกประเด็นที่มีผลกระทบสูง ไปจนถึงการออกแบบและจัดทำข้อเสนอโครงการที่มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง และก่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรของอำเภอบ้านโคกอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทที่ ๑	๑
ข้อมูลสภาพทั่วไป.....	๑
<u>ข้อมูลศักยภาพ</u>	๑
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง.....	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่.....	๑
๑.๒ อาณาเขต.....	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง.....	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ.....	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๓
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๔
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๕
๓. ลักษณะภูมิอากาศ.....	๖
๓.๑ ฤดูกาล.....	๖
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๖
๔. เส้นทางคมนาคม.....	๗
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล.....	๗
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๗
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๗
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง).....	๗
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ.....	๗
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๘
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	๙
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ.....	๙
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ไม่มี)	๑๐
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	๑๐
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร.....	๑๐
๑.๑ เกษตรกร	๑๐
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร.....	๑๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒	๒๐
การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ.....	๒๐
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ.....	๒๐
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๒๐
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๒๐
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๒๒
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๒๔
๑.๕ ต้นทุนการผลิต.....	๒๔
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๒๕
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่.....	๒๕
๒. การวิเคราะห์ Supply chain.....	๒๗
บทที่ ๓	๓๐
บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๐
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๓๐
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๔
บรรณานุกรม	๓๖

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง	๒
ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง	๓
ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้	๔
ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล	๖
ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๖
ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๗
ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๘
ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๘
ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๘
ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลด้านพืช	๙
ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๐
ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑๐
ตารางที่ ๑๓ แสดงจำนวนครุฑเรือ และประชากร	๑๐
ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนหัวหน้าครุฑเรือจำแนกตามอายุ	๑๑
ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๑
ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๑
ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๑
ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๑๓
ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๓
ตารางที่ ๒๐ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๓
ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑๖
ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๑๖
ตารางที่ ๒๓ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๑๗
ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๑๗
ตารางที่ ๒๕ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๑๗
ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๑๘
ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๑๙
ตารางที่ ๒๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกยางพารา	๒๐
ตารางที่ ๒๙ แสดงครุฑเรือเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตยางพารา	๒๑
ตารางที่ ๓๐ แสดงพื้นที่ปลูกยางพาราตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๑
ตารางที่ ๓๑ แสดงต้นทุนการผลิตยางพารา ปี ๒๕๖๙	๒๔
ตารางที่ ๓๒ แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๒๕
ตารางที่ ๓๓ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๖
ตารางที่ ๓๔ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ยางพารา อำเภอบ้านโคก	๒๗
ตารางที่ ๓๕ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๓๐
ตารางที่ ๓๖ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๔

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๒
ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๔
ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๔
ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๕
ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๙
ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกยางพารา	๒๐
ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกยางพารา (พื้นที่ปลูกจริง)	๒๑
ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกยางพาราตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๒
ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๒๔
ภาพที่ ๑๐ แสดงวิธีการตลาดยางพารา อำเภอบ้านโคก	๒๕

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลตัวยกกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ประวัติอำเภอบ้านโคก

“รวงข้าวสีทองเหลืองอร่าม เมืองงามชายแดนไทย - ลาว อากาศหนาวเย็นดี ฝ้ามืดหมื่นขจรไกล”

อำเภอบ้านโคกเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุดรดิตถ์ทางภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยเป็นอำเภอชั้นที่ ๕ มีพื้นที่ ๑,๐๕๕.๙๑๑ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๖๑๖,๕๘๙.๘๘ ไร่ บ้านโคกเป็นชุมชนห่างไกลจากอำเภอปากท่า ต้องเดินเท้าข้ามภูเขาใช้เวลาในการเดินเท้าประมาณ ๒ วัน ไม่มีเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้ามาตรวจตราดูแล ให้การสนับสนุนจะมีเพียงแต่เจ้าหน้าที่ออกตรวจท้องที่ เพียงปีละ ๑ ครั้งเท่านั้น ต่อมาเกิดกรณีทหารฝรั่งเศสเข้ามาปล้นชิงทรัพย์ระหว่างจังหวัดกับอำเภอ จึงได้จัดกำลังตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาประจำอยู่บ้าง และมีเจ้าหน้าที่ออกตรวจท้องที่บ่อยขึ้น ต่อมาได้มีการก่อสร้างอาคารเรียนและตัดถนนในหมู่บ้านเป็นทางเกวียนซึ่งพออาศัยได้ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๐๗ หน่วยพัฒนาการจังหวัดอุดรดิตถ์ (กรป.กลาง) ได้เข้ามาตั้งหมู่บ้าน (บ้านโคก) เป็นหมู่บ้านตัวอย่าง ได้มีการนำเรื่องจักรกลมาตัดถนนความเจริญเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามมาเป็นลำดับกระทรวงมหาดไทยอาศัยอำนาจตามมาตราในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ จึงได้แบ่งท้องที่อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรดิตถ์ ตั้งเป็นกิ่งอำเภอชั้น ๑ แห่ง เรียกชื่อว่า กิ่งอำเภอบ้านโคก มีเขตการปกครอง ๒ ตำบล คือตำบลบ้านโคกและตำบลม่วงเจ็ดต้น มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา เพื่อประโยชน์แก่ทางราชการและประชาชนจังหวัดอุดรดิตถ์ได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาปฏิบัติราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มาติดต่อและได้มีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะเป็น อำเภอบ้านโคก ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๐

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอบ้านโคก มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนาน้อย (จังหวัดน่าน) และเป็นชายแดนติดต่อกับบ้านนาฝาย บ้านปากลายแขวงไซยะบูลี (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) โดยมีภูเขาเป็นแนวแบ่งเขต
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านผาแก้ว เมืองปากลาย แขวงไซยะบูลี (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) โดยมีภูทุ้งแล้งเป็นแนวแบ่งเขต
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านห้วยก้านเหลือง หมู่ที่ ๕ ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า โดยมีภูผาหรอยเป็นแนวแบ่งเขต และติดต่อกับอำเภอนาหมื่น (จังหวัดน่าน)
- ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด

ตำบล หมู่ที่	ตำบลบ้านโคก	ตำบลม่วงเจ็ดต้น	ตำบลนาขุม	ตำบลบ่อเปี้ย
๘	-	-	-	บ้านเด่นชาติ
๙	-	-	-	บ้านปางไฮ
๑๐	-	-	-	บ้านภูต่าง

หมายเหตุ : หมู่ที่ ๔ บ้านใหม่ หมู่ที่ ๕ บ้านสว่าง และหมู่ที่ ๖ บ้านกลาง ยุบรวมเป็นบ้านห้วยยาง หมู่ที่ ๗ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี และอยู่ระหว่างการปักปันหลักเขตแดนระหว่าง เขตอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาล ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
ม่วงเจ็ดต้น	๑๕๘,๒๑๑	๑	-	๗	๑,๖๒๙
บ้านโคก	๗๔,๐๙๗.๐๕	-	๑	๗	๒,๐๐๗
นาขุม	๑๑๑,๕๙๒.๔๓	-	๑	๗	๑,๔๓๘
บ่อเปี้ย	๒๗๒,๗๐๕.๙๙	๑	-	๗	๑,๖๔๙
รวม	๖๑๖,๕๘๙.๘๙	๒	๒	๒๘	๖,๗๒๓

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

อำเภอบ้านโคก มีลักษณะภูมิประเทศโดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงสลับซับซ้อนวางตัวในแนวทิศเหนือ-ใต้ มีความลาดชันตั้งแต่ปานกลางถึงสูง พื้นที่ส่วนนี้เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำปาด มีพื้นที่ป่าไม้ครอบคลุมเป็นสัดส่วนค่อนข้างมาก ประกอบด้วยพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ประมาณ ๑๖๒,๘๕๑ ไร่ และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ประมาณ ๓๙๙,๗๙๗ ไร่ พื้นที่ป่าส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรังในบางบริเวณ มีพื้นที่ที่ราบสูงกระจายตัวบริเวณเชิงเขาและตอนกลางของพื้นที่ มีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด ไม่ราบเรียบทั้งหมด แต่ไม่ลาดชันเท่าพื้นที่ภูเขา และพื้นที่ที่ราบลุ่มของอำเภอบ้านโคกส่วนใหญ่ตั้งอยู่ตามแนวลำน้ำและทางตอนใต้ของพื้นที่ มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบเรียบถึงราบต่ำ

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ
(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
ม่วงเจ็ดต้น	๑๕๘,๑๙๔.๔๒	๑๑๖,๘๖๘.๐๐	๗๓.๘๘
บ้านโคก	๗๔,๐๙๗.๐๕	๔๓,๒๑๙.๗๐	๕๘.๓๓
นาขุม	๑๑๑,๕๙๒.๔๓	๗๙,๗๖๓.๐๐	๗๑.๕๘
บ่อเปี้ย	๒๗๒,๗๐๕.๙๙	๒๓๖,๕๖๘.๐๐	๘๖.๗๕
รวม	๖๑๖,๕๘๙.๘๙	๔๗๖,๔๑๘.๗๐	๗๗.๒๗

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

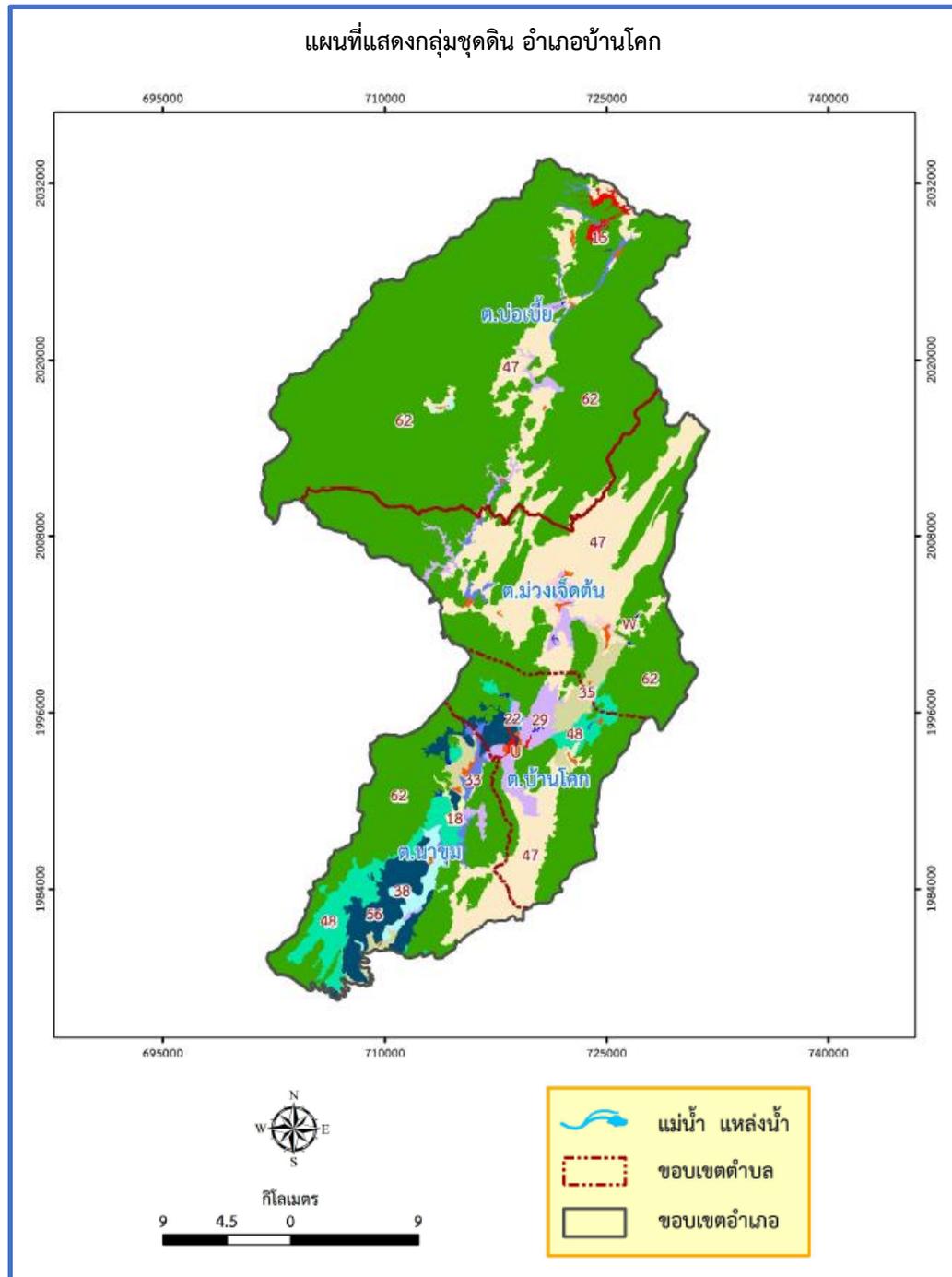
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ
(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอบ้านโคก มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๑๓ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

อำเภอบ้านโคก มี ๓ ฤดู คือ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึง เดือนมิถุนายน
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง เดือนตุลาคมฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี อาจเปลี่ยนแปลงไปบ้างขึ้นกับอิทธิพลมรสุมที่พัดผ่าน
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึง เดือน กุมภาพันธ์ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน จึงทำให้อากาศร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดทั้งปี ๒๗.๓ องศาเซลเซียส และมีค่าแปรผันไปตามฤดูกาล โดยในฤดูร้อน อุณหภูมิมีค่าระหว่าง ๒๕.๘-๓๐.๗ องศาเซลเซียส ฤดูฝนอุณหภูมิจะมีค่าระหว่าง ๒๗.๕-๒๙.๘ องศาเซลเซียส ฤดูหนาวอุณหภูมิจะลดลง โดยเดือนธันวาคมมีอุณหภูมิต่ำมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ๒๓.๔ องศาเซลเซียส โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน												
ฤดูฝน												
ฤดูหนาว												

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๙

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝน รวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝน เฉลี่ย (มม.)	จำนวนวัน ฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝน สูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๒๒๖.๕๙	๑๐๒.๒๒	๑๐๔	กันยายน	๓๔.๔๘	๒๓.๗๐	๒๘.๐๔
๒๕๖๕	๑,๔๗๑.๙๓	๑๒๒.๖๖	๑๑๖	สิงหาคม	๓๔.๓๙	๒๓.๘๔	๒๘.๐๔
๒๕๖๖	๑,๑๕๙.๑๐	๙๖.๕๙	๘๕	กันยายน	๓๕.๔๕	๒๔.๒๕	๒๘.๗๖
๒๕๖๗	๑,๖๒๖.๙๙	๑๓๕.๕๘	๑๑๒	สิงหาคม	๓๕.๓๙	๒๔.๕๙	๒๘.๘๗
๒๕๖๘	๑,๕๘๕.๙๐	๑๓๒.๑๖	๑๒๔	สิงหาคม	๓๔.๒๓	๒๓.๗๑	๒๘.๙๗

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๙

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอบ้านโคก มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้ถนนสายหลัก คือ ทางหลวงหมายเลข ๑๐๔๗ (น้ำป่าด-บ้านโคก) เป็นเส้นทางในการเชื่อมต่อ ขนส่งผลผลิตทางการเกษตร

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

สถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน ๑ สถานี มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ ต้นทางจังหวัดอุดรดิตถ์ ผ่านอำเภอน้ำป่าด อำเภอปากท่า และปลายทางอำเภอบ้านโคก

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข ๑๑๗ และ ๑๐๔๕ เส้นทางระหว่างอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ ถึงอำเภอบ้านโคก ระยะทาง ๑๖๕ กิโลเมตร
- ทางหลวงหมายเลข ๑๑๗ เส้นทางระหว่างอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ ถึงอำเภอบ้านโคก ระยะทาง ๑๖๗ กิโลเมตร
- ทางหลวงหมายเลข ๑๒๖๘ และ ๑๒๓๗ เส้นทางระหว่างอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ ถึงอำเภอบ้านโคก ระยะทาง ๒๐๑ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

อำเภอบ้านโคก เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง จำนวน ๗ แห่ง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยสุ่ม อ่างเก็บน้ำบ้านน้ำแพ อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ลูกอ่อน อ่างเก็บน้ำห้วยขอนแก่น อ่างเก็บน้ำห้วยไฮ อ่างเก็บน้ำห้วยเหล่า อ่างเก็บน้ำห้วยไคร้

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

- ๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง (อำเภอบ้านโคก -ไม่มี-)
- ๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
๑	ม่วงเจ็ดต้น	๔	-	-	๑	-	๕	๐.๖๗๖	N/A
๒	บ้านโคก	-	-	-	-	-	-	-	-
๓	นาขุม	-	-	-	-	-	-	-	-
๔	บ่อเปี้ย	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก กรมชลประทาน, พ.ศ. ๒๕๖๙

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑	ม่วงเจ็ดต้น	๓๐๘	๓๔๑	๒	๒	๓๑๐	๓๔๓
๒	บ้านโคก	๒๑๙	๒๒๗	๖	๖	๒๒๕	๒๓๓
๓	นาขุม	๒๐๓	๒๑๕	๕	๕	๒๐๘	๒๒๐
๔	บ่อเปี้ย	๒	๒	๐	๐	๒	๒

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

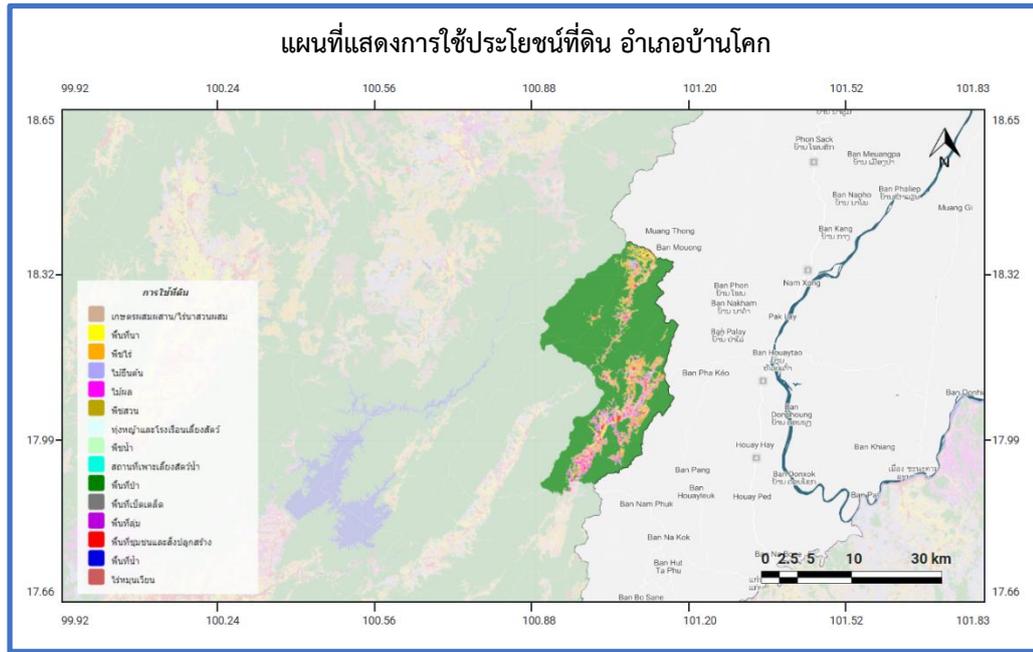
ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	ม่วงเจ็ดต้น	๔	๐	๔
๒	บ้านโคก	๐	๖	๖
๓	นาขุม	๐	๑๑	๑๑
๔	บ่อเปี้ย	๐	๙	๐

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, พ.ศ. ๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๔๗๖,๔๑๘.๗๐	๗๗.๒๗
พืชไร่	๗๓,๒๒๒.๙๐	๑๑.๘๘
ไม้ยืนต้น	๑๐,๙๗๑.๔๐	๑.๗๘
ไม้ผล	๒๘,๐๓๘.๗๖	๔.๕๕
พืชสวน	๑๙.๕๐	-
พื้นที่นา	๑๖,๓๐๔.๒๒	๒.๖๔
พืชน้ำ	-	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	-	-
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๕๙.๔๖	๐.๐๑
พื้นที่ลุ่ม	-	-
พื้นที่น้ำ	๒,๙๓๖.๗๑	๐.๔๘
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๘,๖๑๘.๕๐	๑.๔๐
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	-	-

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอบ้านโคก ประชากรมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๖๖,๕๖๒.๙๕ ไร่ (ร้อยละ ๑๐.๘๐ ของพื้นที่อำเภอ) โดยอยู่พื้นที่นอกเขตชลประทานทั้งหมด

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)					รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
		ข้าว (ไร่)	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)	มะขาม (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	พืชอื่นๆ (ไร่)	
ม่วงเจ็ดต้น	๑๕๘,๑๙๔.๔๒	๗,๒๑๙.๗๔	๕,๔๑๐.๔๑	๒,๒๓๕.๗๙	๓,๐๘๓.๔๗	๒,๓๖๓.๑๐	๒๐,๓๑๒.๕๑
บ้านโคก	๗๔,๐๙๗.๐๕	๗,๔๙๖.๕๐	๕๖๑.๑๒	๕,๓๔๑.๖๒	๒๖๔๐.๕๐	๑,๑๕๔.๗๕	๑๗,๑๙๔.๕๙
นาขุม	๑๑๑,๕๙๒.๔๓	๕,๗๒๘.๐๓	๑๓๕.๐๐	๕,๗๘๐.๔๕	๗๖๓.๗๗	๔๕๕.๙๐	๑๒,๘๖๓.๑๕
บ่อเปี้ย	๒๗๒,๗๐๕.๙๙	๓,๙๕๐.๒๗	๙๒๖.๕๙	๗๓๘.๐๗	๕,๖๓๘.๔๕	๔,๙๓๙.๔๖	๑๖,๑๙๒.๘๔
พื้นที่รวม	๖๑๖,๕๘๙.๙๐	๒๔,๕๓๙.๓๘	๗,๐๓๓.๑๑	๑๔,๐๙๕.๙๒	๑๒,๑๒๖.๑๙	๘,๗๖๘.๓๕	๖๖,๕๖๒.๙๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์

ตำบล	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
ม่วงเจ็ดต้น	๒๓๕	๑๑๐	-	๒๒๗	๔	๕๗๗๒	๑๒๐	๓	-
บ้านโคก	๑๙๖	๔๖๗	-	๑๐๘	๗๓	๖๓๗๖	๑๕๖	๐	-
นาขุม	๒๓๓	๘๕๖	-	๒๕๗	๕๖	๕๒๖๙	๗๗	๑๒	-
ปอเปี้ย	๑๘๘	๔๙๑	-	๘๙๘	๘๐	๕๒๖๐	๑๑๗	๐	-
รวมทั้งหมด	๘๕๒	๑,๙๒๔	-	๑,๔๙๐	๒๑๓	๒๒,๖๗๗	๔๗๐	๑๕	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านโคก, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ตำบล	เกษตรกรรวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำสวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
ม่วงเจ็ดต้น	๒๑๙	-	-	-	๒๑๙	-	-
บ้านโคก	๑๙๙	-	-	-	๑๙๙	-	-
นาขุม	๑๗๔	-	-	-	๑๗๔	-	-
ปอเปี้ย	๑๖๔	-	-	-	๑๖๔	-	-
รวมทั้งหมด	๗๕๖	-	-	-	๗๕๖	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดอุดรธานี , พ.ศ.๒๕๖๙

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ไม่มี)

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครุฑเรือและประชากร

ตารางที่ ๑๓ แสดงจำนวนครุฑเรือ และประชากร

ที่	ตำบล	ครุฑเรือทั้งหมด	ครุฑเรือเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	ม่วงเจ็ดต้น	๑,๖๒๙	๘๕๗	๑,๗๙๕	๑,๗๙๘	๓,๕๙๓
๒	บ้านโคก	๒,๐๐๗	๘๖๓	๑,๙๐๖	๑,๙๑๒	๓,๘๑๘
๓	นาขุม	๑,๔๓๘	๗๔๙	๑,๕๘๑	๑,๕๖๐	๓,๑๔๑
๔	ปอเปี้ย	๑,๖๔๙	๗๔๐	๑,๗๘๐	๑,๖๘๐	๓,๔๖๑
	รวม	๖,๗๒๓	๓,๒๐๙	๗,๐๖๒	๖,๙๕๐	๑๔,๐๑๓

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอบ้านโคก, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๘๓๒	๒๕.๒๐
๕๖ - ๖๕ ปี	๑,๐๖๒	๓๒.๑๖
๔๖ - ๕๕ ปี	๙๔๔	๒๘.๕๙
๓๖ - ๔๕ ปี	๓๓๖	๑๐.๑๘
๒๖ - ๓๕ ปี	๑๑๐	๓.๓๓
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๘	๐.๕๕
รวม	๓,๓๐๒	๑๐๐.๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๙

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๓,๑๓๐	๙๔.๗๙
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑๗๒	๕.๒๑
รวม	๓,๓๐๒	๑๐๐.๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๙

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๑,๘๘๑	๕๑.๑๓
อื่นๆ (ที่สาธารณประโยชน์, ทำฟรี)	๑๓	๐.๓๕
เช่า	๑,๓๘๕	๔๘.๕๒
รวม	๒,๙๗๙	๑๐๐.๐๐

หมายเหตุ * ข้อมูลตามที่ตั้งแปลง เฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในแต่ละปี

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๙

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๖๕๐	๑,๓๕๗	-	๓๒๒	๑,๘๘๑

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๙

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

เกษตรกรในอำเภอบ้านโคก มีรายได้ของครัวเรือนส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตร โดยมีรายได้จากกิจกรรมทางการเกษตรเฉลี่ยประมาณ ๔๑,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือนต่อปี ซึ่งได้มาจากการผลิตทางการเกษตร ส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรมี โดยเฉลี่ยประมาณ ๕,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือนต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการรับจ้างทั่วไป การค้าขายขนาดเล็ก หรือกิจกรรมเสริมอื่น ๆ นอกภาคการเกษตร

ด้านรายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร มีรายจ่ายเฉลี่ยประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือนต่อปี โดยแบ่งเป็นรายจ่ายเพื่อการดำรงชีพ เช่น ค่าอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าเดินทาง การศึกษา และค่ารักษาพยาบาล รวมถึงรายจ่ายทางการเกษตร ได้แก่ ค่าปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมีทางการเกษตร ค่าแรงงาน และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งมีแนวโน้มผันผวนตามราคาตลาดของปัจจัยการผลิต

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

เกษตรกรในอำเภอบ้านโคก ส่วนใหญ่มีการใช้สินเชื่อเป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยแหล่งสินเชื่อที่สำคัญ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.), สหกรณ์การเกษตร, กลุ่มออมทรัพย์ชุมชน และสถาบันการเงินในระบบอื่น ๆ โดยวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมส่วนใหญ่ใช้เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต เช่น ค่าปัจจัยการผลิต ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี ค่าจ้างแรงงาน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง รวมถึงการลงทุนปรับปรุงพื้นที่การเกษตรและจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือทางการเกษตร

และด้านภาวะหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร พบว่ามีหนี้สินเฉลี่ยประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน โดยหนี้สินส่วนใหญ่เป็นหนี้เพื่อการผลิตทางการเกษตร เช่น การจัดซื้อปัจจัยการผลิตและค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูก ขณะที่บางส่วนเป็นหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค การศึกษา และค่ารักษาพยาบาล ซึ่งทำให้เกษตรกรต้องบริหารจัดการทางการเงินอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะในช่วงที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรผันผวนหรือประสบปัญหาภัยธรรมชาติ

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ประชาชนในอำเภอบ้านโคกส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นประมาณร้อยละ ๙๙ ของประชากรทั้งหมด โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางจิตใจและเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ของชุมชน ส่วนประชาชนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ มีสัดส่วนประมาณร้อยละ ๑ ซึ่งสามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างสงบภายใต้ความเคารพในความแตกต่างทางความเชื่อ

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

อำเภอบ้านโคก มีงานประเพณีที่สำคัญ คือ งานประเพณีบุญกองข้าวใหญ่ ซึ่งจัดขึ้นประจำปี ในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ของทุกปี เพื่อสืบสานประเพณีวัฒนธรรมที่มีมาแต่โบราณหลังเสร็จสิ้นฤดูการทำนา โดยชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านนำข้าวเปลือกหรือข้าวสารมากองรวมกันแล้วก่อเป็นรูปเจดีย์ เรียกว่า บุญกองข้าวใหญ่ นิมนต์พระสงฆ์ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญทำบุญข้าวเปลือกและบูชาพระแม่โพสพ เพื่อความเป็นสิริมงคล เสริมสร้างความสามัคคี เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ชาวนาหลังเก็บเกี่ยว และขอให้ผลผลิตในปีต่อไปมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย รวมทั้งรำลึกถึงพระคุณของข้าวและเป็นการขอขมาพระแม่โพสพด้วย

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
ม่วงเจ็ดต้น	๑	๑๐	๑	๑๐	-	-	๓๐	๒๘๑	-	-	๑	๖๙
บ้านโคก	๒	๒๑	-	-	๑	๑๐	๒๕	๓๐๘	๑	๑,๖๙๘	-	-
นาชุม	๑	๑๐	-	-	-	-	๑๓	๑๘๐	-	-	-	-
บ่อเปี้ย	-	-	๑	๑๐	๒	๒๐	๖	๘๗	-	-	-	-
รวม	๔	๔๑	๒	๒๐	๓	๓๐	๗๔	๘๕๖	๑	๑,๖๙๘	๑	๖๙

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๑๕
เครื่องดื่ม	๕
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๑๐
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๑๐
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๒
รวม	๔๒

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านโคก ,พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มยางพาราแปลงใหญ่ตำบลม่วงเจ็ดต้น	๒	ม่วงเจ็ดต้น	๑๖
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรเลี้ยงสัตว์ตำบลม่วงเจ็ดต้น	๒	ม่วงเจ็ดต้น	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มขนม OK Bakery	๒	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจฝนดาวรวบรวมน้ำไร่	๒	ม่วงเจ็ดต้น	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ใช้น้ำม่วงเจ็ดต้น	๒	ม่วงเจ็ดต้น	๙
วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรทำไร่บ้านม่วงเจ็ดต้นหมู่ ๒	๒	ม่วงเจ็ดต้น	๑๖
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำไร่ข้าวโพดวงสัมพันธ์	๓	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยฉาบแม่บ้านวังสัมพันธ์	๓	ม่วงเจ็ดต้น	๑๖
วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกมะขามหวาน-เปรี้ยววังสัมพันธ์	๓	ม่วงเจ็ดต้น	๑๐

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรสัมพันธ์พีชไร่	๓	ม่วงเจ็ดต้น	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ถั่วเขียวผิวมัน	๓	ม่วงเจ็ดต้น	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกพีชไร่วังสัมพันธ์	๓	ม่วงเจ็ดต้น	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชาววัง	๓	ม่วงเจ็ดต้น	๙
วิสาหกิจชุมชนห้องเย็นอาหารทะเลอำเภอบ้านโคก	๔	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไข่เค็มสมุนไพรชุมชนเปอร์จิว	๔	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเห็ดนางฟ้าหมู่ ๖ ตำบลม่วงเจ็ดต้น	๖	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวบ้านม่วงเจ็ดต้น	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ถั่วเขียวศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวชุมชนตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๑๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกและรวบรวมแปรรูปสมุนไพร	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมู่ ๗ ม่วงเจ็ดต้น	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มसानตะกร้าพลาสติกแม่บ้านการเกษตร ม.๗ ม่วงเจ็ดต้น	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มรวบรวมและจำหน่ายพีชไร่ม่วงเจ็ดต้น	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำไร่ ม.๗ ม่วงเจ็ดต้น	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ม่วงเจ็ดต้น	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลไม้ตามฤดูกาล	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจม่วงเจ็ดต้นเกษตรภัณฑ์	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๙
วิสาหกิจชุมชนรักษารวบรวมพีชไร่	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปากทางภูคู้	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๘
วิสาหกิจชุมชนรับซื้อและจำหน่ายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มจำหน่ายและรวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุราร่วนหอม	๑	บ้านโคก	๗
วิสาหกิจชุมชนพีชไร่โคกเหนือ	๑	บ้านโคก	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดคุณภาพตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์	๓	บ้านโคก	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตพีชสมุนไพรอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์	๓	บ้านโคก	๒๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรหมู่ ๓ ตำบลบ้านโคก	๓	บ้านโคก	๓๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะขามหมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านโคก	๓	บ้านโคก	๒๔
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าบ้านโคกใหม่	๓	บ้านโคก	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกพลั้งใหม่	๓	บ้านโคก	๓๒

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกสับปะรดบ้านโคก	๔	บ้านโคก	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำไร่ข้าวโพดห้วยครั่งพัฒนา	๔	บ้านโคก	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุรากลั่นภูเขาศี	๔	บ้านโคก	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุรากลั่นห้วยแสนคำ	๔	บ้านโคก	๗
วิสาหกิจชุมชนภูน้ำริน	๔	บ้านโคก	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเห็ดหอมบ้านห้วยครั่ง	๔	บ้านโคก	๘
วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้ทำพีชไร่บ้านห้วยครั่ง	๔	บ้านโคก	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุรากลั่นชุมชนบ้านห้วยครั่ง	๔	บ้านโคก	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านปากนา	๕	บ้านโคก	๑๒
วิสาหกิจชุมชนปลาอิม @ บ้านโคก	๕	บ้านโคก	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพรทางการแพทย์ก้าวหน้า	๕	บ้านโคก	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มจำหน่ายปัจจัยการเกษตรบ้านปากนา	๕	บ้านโคก	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปัจจัยการผลิตและรวบรวมผลผลิตข้าวโพด	๖	บ้านโคก	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคบ้านน้อยน้ำแพ	๖	บ้านโคก	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มนามแจ่มไม้ผลแปรรูป	๖	บ้านโคก	๑๑
วิสาหกิจชุมชนไบโอดีเซลชุมชน ตำบลบ้านโคก	๖	บ้านโคก	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองครบวงจร	๗	บ้านโคก	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้ผลบ้านนาชุม	๑	นาชุม	๑๑
วิสาหกิจชุมชนทอผ้ามัดหมี่บ้านนาชุม	๑	นาชุม	๕๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตมะขามเปรี้ยว (ห้วยเหล่า)	๒	นาชุม	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโรงกลั่นสุรากลั่นยูกิ	๒	นาชุม	๘
วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรห้วยเหล่าพัฒนา	๒	นาชุม	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บ้านห้วยเหล่า	๒	นาชุม	๑๖
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มมะขามตำบลนาชุม	๓	นาชุม	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บ้านม่วงชุม	๓	นาชุม	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าสุ่มข้าม	๔	นาชุม	๒๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสัตว์บ้านนาบัว	๕	นาชุม	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรทำกินบ้านนาบัว	๕	นาชุม	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านนาบัว	๕	นาชุม	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกข้าวโพด ปุ๋ยและยา หมู่ ๕ บ้านนาบัว	๕	นาชุม	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิชาซีพีไม้กวาดบ่อเบี้ย	๑	บ่อเบี้ย	๓๒

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนบชี้อและจำหน่ายผลผลิตการเกษตรบ้านห้วยไผ่	๒	บ่อเบี้ย	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยไผ่	๒	บ่อเบี้ย	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรบ้านปางคอม	๓	บ่อเบี้ย	๒๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ค้าเมล็ดพันธุ์พืชและธุรกิจเกษตร	๙	บ่อเบี้ย	๗
วิสาหกิจชุมชนเพื่อการผลิตบ้านภูต่าง	๑๐	บ่อเบี้ย	๗

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแม่บ้านผลิตไม้กวาดบ่อเบี้ย	๑	บ่อเบี้ย	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไข่เค็มซุเปอร์จิว	๔	ม่วงเจ็ดต้น	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางพารา	๖	บ้านโคก	๑๑
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกล้วยฉาบแม่บ้านวังส้มพันธ์	๓	ม่วงเจ็ดต้น	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพกลุ่มมะขามตำบลนาชุม	๓	นาชุม	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผู้ปลูกสับปะรดบ้านโคก	๔	บ้านโคก	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบุญธรรม-บุญพริ้ง	๒	บ่อเบี้ย	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยอดโพธิ์ทอง ๑	๑๐	บ่อเบี้ย	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านโคกวิทยาคม	๑๐	บ้านโคก	๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก ,พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มเกษตรกรทำไร่ม่วงเจ็ดต้น	๗	ม่วงเจ็ดต้น	๖๙
สหกรณ์การเกษตร บ้านโคก จำกัด	๑	บ้านโคก	๑,๖๙๘

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๓ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี ด้าน การพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
ม่วงเจ็ดต้น	-	๓	-	๑	๑	-	-	-	-
บ้านโคก	-	๖	-	-	๑	-	-	-	-
นาขุม	๑	๕	๑	๑	๑	-	-	-	-
บ่อเบี้ย	-	๕	๑	-	๑	-	-	-	-
รวม	๑	๒๐	๒	๒	๔	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก ,พ.ศ. ๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สารวัตร เกษตร อาสา	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
ม่วงเจ็ดต้น	-	๒	๔	๕	๘	๗	-	-	๖
บ้านโคก	๑	-	๑๓	๖	๙	๑๕	-	-	๑
นาขุม	-	๒	๖	๕	๘	๙	๒	๑	๗
บ่อเบี้ย	-	-	๒	๕	๘	๘	๒	-	๑
รวม	๑	๔	๒๕	๒๑	๓๓	๓๙	๔	๑	๑๕

หมายเหตุ : อาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสาสมัครมากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก ,พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอบ้านโคก มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน จำนวน ๑๖ คน

ตารางที่ ๒๕ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
ม่วงเจ็ดต้น	๕	หัตถกรรม, ศิลปกรรม, แพทย์ไทย, เกษตรกรรม, ศิลปะวัฒนธรรม
บ้านโคก	๒	เกษตรกรรม
นาขุม	๔	เกษตรกรรม, หัตถกรรม
บ่อเบี้ย	๕	การแปรรูปผลผลิตการเกษตร , หัตถกรรม , เกษตรกรรม
รวม	๑๖	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก ,พ.ศ. ๒๕๖๙

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านโคก	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๑	นาขุม
๒	ศูนย์เกษตรพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	ม่วงเจ็ดต้น
๓	ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	ม่วงเจ็ดต้น
๔	ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	ม่วงเจ็ดต้น
๕	เลี้ยงปลาในกระชัง(บ่อดิน)	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๕	บ้านโคก
๖	ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	บ้านโคก
๗	ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	บ้านโคก
๘	เลี้ยงปลาในกระชัง(บ่อดิน)	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๖	บ้านโคก
๙	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	ศูนย์ไม้ผล (มะขาม)	๗	บ้านโคก
๑๐	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๗	บ้านโคก
๑๑	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนหมู่ที่ ๑ ตำบลนาขุม	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๑	นาขุม
๑๒	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๑	นาขุม
๑๓	ศูนย์เกษตรพอเพียง ม. ๒ บ้านห้วยเหล่า	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	นาขุม
๑๔	ศูนย์เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๒	นาขุม
๑๕	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาในบ่อดิน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๖	นาขุม
๑๖	สวนเกษตรตาดี	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	บ่อเปี้ย
๑๗	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๒	บ่อเปี้ย
๑๘	สวนเกษตรมีสุข	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	บ่อเปี้ย
๑๙	เลี้ยงปลาในบ่อดิน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๒	บ่อเปี้ย
๒๐	ศจช. หมู่ที่ ๒ บ้านห้วยไผ่	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๒	บ่อเปี้ย
๒๑	เลี้ยงปลาในบ่อดิน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๓	บ่อเปี้ย

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก ,พ.ศ. ๒๕๖๔

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๗ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	ตำบล	ชื่อกกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
๑	ม่วงเจ็ดต้น	ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวชุมชน ตำบลม่วงเจ็ดต้น	ถั่วเขียว	๕๐	๔๙๖
๒	ม่วงเจ็ดต้น	กลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา ตำบลม่วงเจ็ดต้น	ยางพารา	๔๙	๗๖๙.๐๐
๓	บ้านโคก	แปลงใหญ่มะขาม สหกรณ์การเกษตรบ้านโคก จำกัด	มะขาม	๔๕	๓๗๑
๔	บ้านโคก	แปลงใหญ่สับปะรด กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก สับปะรดคุณภาพอำเภอบ้านโคก	สับปะรด	๕๐	๕๕๕.๕๐
๕	บ้านโคก	แปลงใหญ่ยางพารา เกษตรกรชาวสวน ยางพารา ตำบลบ้านโคก	ยางพารา	๕๕	๘๓๐
๖	บ้านโคก	แปลงใหญ่ยางพาราวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านปากนา ตำบลบ้านโคก	ยางพารา	๗๑	๑,๑๐๘.๐๐
๗	นาขุม	แปลงใหญ่มะขาม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มมะขาม ตำบลนาขุม	มะขาม	๕๑	๕๔๖.๒๕
๘	บ่อเบี้ย	แปลงใหญ่ยางพารา ตำบลบ่อเบี้ย	ยางพารา	๔๐	๖๔๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก ,พ.ศ. ๒๕๖๙

บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า ยางพารา

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

☒ น้ำฝน	☐ ชลประทาน
☐ บ่อน้ำบาดาล	☐ แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

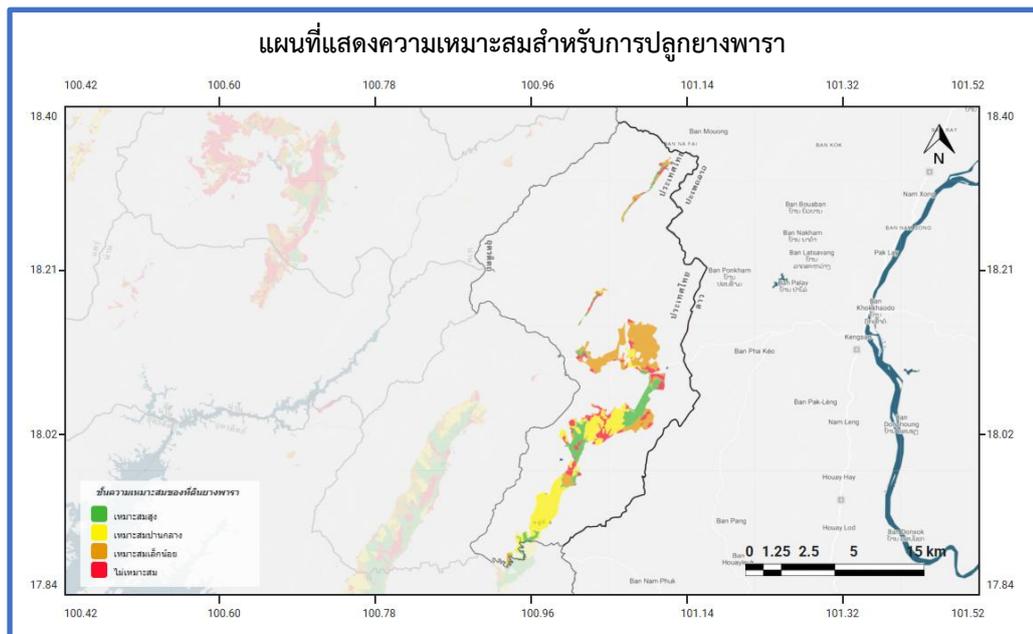
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกยางพารา

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอ	๑๓,๓๓๓.๖๙	๒๓,๓๑๗.๑๘	๒๓,๒๗๘.๘๗	๙,๕๔๐.๕๒	๖๙,๔๖๙.๒๖
ม่วงเจ็ดต้น	๓,๑๓๗.๙๔	๑,๒๑๓.๓๕	๑๗,๖๗๗.๐๐	๓,๔๑๗.๐๐	๒๕,๔๔๕.๒๙
บ้านโคก	๓,๑๑๗.๔๓	๘,๓๒๗.๘๒	๒,๖๖๒.๗๔	๓,๑๙๘.๖๐	๑๗,๓๐๖.๕๙
นาขุม	๖,๐๘๘.๙๗	๑,๓๕๙๔.๒๐	๑,๗๙๘.๗๗	๑,๘๗๐.๐๕	๒๓,๓๕๑.๙๙
บ่อเปี้ย	๙๘๘.๓๕	๑๘๑.๘๑	๑,๑๔๐.๓๖	๑,๐๕๔.๘๗	๓,๓๖๕.๓๙

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกยางพารา

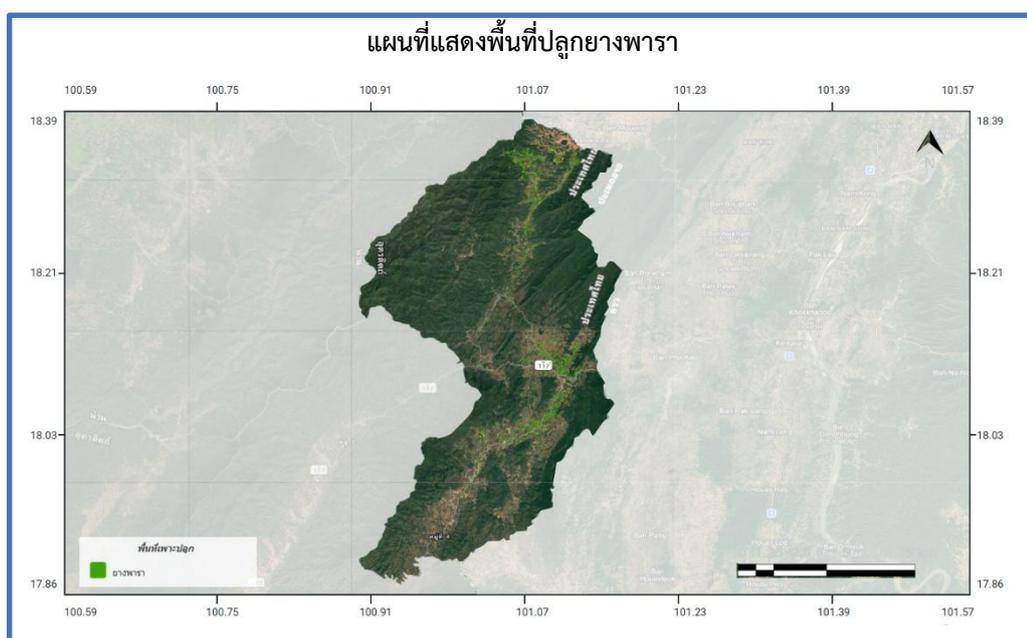
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) พื้นที่ปลูกยางพารา

ตารางที่ ๒๙ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตยางพารา

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ม่วงเจ็ดต้น	๑๘๑	๓,๐๘๓.๔๗	๒,๘๕๐.๕๗	๑,๑๔๐.๒๓	๐.๔๐
บ้านโคก	๑๘๑	๒,๖๔๐.๐๐	๑,๘๓๘.๗๕	๖๔๓.๕๖	๐.๓๕
นาขุม	๗๒	๗๖๓.๗๗	๔๓๖.๔๓	๑๔๘.๓๙	๐.๓๔
บ่อเบี้ย	๓๒๘	๔,๐๓๑.๐๐	๓,๕๒๗.๐๐	๑,๔๑๐.๘	๐.๔๐
รวม	๗๖๒	๑๐,๕๑๘.๒๔	๘,๖๕๒.๗๕	๓,๓๔๒.๙๘	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกยางพารา (พื้นที่ปลูกจริง)
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก พ.ศ.๒๕๖๙)

(๓) พื้นที่ปลูกยางพาราตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๐ แสดงพื้นที่ปลูกยางพาราตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด
รวมอำเภอ	๓๓๐.๗๓	๑๙๒.๒๒	๔๐๗.๒๖	๗๔.๘๔	๑๐๐๕.๐๕
ม่วงเจ็ดต้น	๑๒๐.๖๘	๐.๑๐	๓๓๐.๐๙	๒๑.๓๗	๔๗๒.๒๔
บ้านโคก	๑๓๒.๗๓	๑๔๘.๐๒	๗.๘๒	๕.๑๘	๒๙๓.๗๕
นาขุม	๖๕.๙๔	๓๙.๙๓	๓๑.๐๔	๐	๑๓๖.๙๑
บ่อเบี้ย	๑๑.๓๙	๔.๑๗	๓๘.๓๒	๔๘.๒๙	๑๐๒.๑๗

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกยางพาราตามระดับชั้นความเหมาะสม
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑) การใช้พันธุ์ดี : การใช้กล้าพันธุ์ดีเป็นสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่สูง ลาดชัน และหนาทนต่อโรค เพื่อผลิตต้นยางสูง ปลูกง่ายและโตไว โดยได้รับคำแนะนำจากการยางแห่งประเทศไทย ได้แก่ RRIM๖๐๐ RROT๒๕๑ และ RRIT ๓๙๐๔ เป็นต้น

๒) การเตรียมดิน : การไถบุกเบิกด้วยผาน ๓ หรือ ๔ ไถพรวนดินและไถพลิกดิน อย่างน้อย ๒ ครั้ง กำจัดตอไม้ เศษไม้ และวัชพืช ออกให้หมด แล้วตากดินทิ้งไว้ประมาณ ๑๕-๓๐ วัน หรือ ๒-๓ เดือน หากสถานที่นั้นเคยเป็นสวนมะขาม เพื่อฆ่าเชื้อโรคและแมลงในดิน พื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน ๑๕ องศา (เช่น พื้นที่เชิงเขา) ต้องทำแนวปลูกแบบขั้นบันได ให้มีความกว้างหน้าดินประมาณ ๑.๕๐ เมตร เพื่อลดอัตราการสูญเสียน้ำดินและป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน กรณีปลูกยางในที่ราบให้ทำทางระบายน้ำ การใช้ปุ๋ยพืชสด เช่น ปอเทือง อัตรา ๕ กิโลกรัมต่อไร่ หว่านหรือโรยเป็นแถว หลังจาก ๔๕ วัน ทำการไถกลบ ปล่อยให้ย่อยสลาย ๑๕ วัน แล้วจึงเตรียมหลุมปลูกยางพารา ดินที่มีค่าความเป็นกรด-ด่าง ๔.๕ - ๕.๕ เป็นดินที่เหมาะสมในการปลูกยางพารา

๓) การปลูก : การวางแนวปลูกตามแนวตะวันออก-ตะวันตกระยะปลูก ระยะปลูก ๓ x ๗ เมตร (ประมาณ ๗๖ ต้น/ไร่) หรือ ๒.๕ x ๘ เมตร ตามความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อให้เครื่องจักรเข้าทำงานได้สะดวก ใช้ไม้ชะมบ (ไม้ไผ่ หรือไม้เลื้อย) ปักหลักหมายปลูกทำแนวไว้ ขนาดหลุมกว้าง x ยาว x ลึก ประมาณ ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ เซนติเมตร แยกดินที่ขุดเป็น ๒ กอง ได้แก่ ดินชั้นบนและดินชั้นล่าง ผึ่งแดดไว้ประมาณ ๑๐ วัน เพื่อให้ดินแห้ง นำดินชั้นบนใส่รองกันหลุมผสมปุ๋ยหินฟอสเฟตผสมยาฆ่าปลวกชนิดผง (นิยมใช้เทอราซีดี) จำนวน ๐.๕ กิโลกรัมต่อปุ๋ยหินฟอสเฟต ๑ กระสอบ (๕๐ กิโลกรัม) หรือใช้เชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตจากสารเร่งซูเปอร์ พด.๓ อัตรา ๓ กิโลกรัมต่อต้น ความสูงดินรองกันหลุมประมาณ ๒๕ เซนติเมตร ดินชั้นล่างผสมกับปุ๋ยหินฟอสเฟต ๑๗๐ กรัม จากนั้นกลบดินให้เต็มหลุมและกดดินให้แน่น คลุมโคนต้นยางด้วยฟางข้าว เพื่อรักษาความชุ่มชื้น และป้องกันความร้อนจากแสงอาทิตย์ หรือปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดินระหว่างแถวเพื่อรักษาหน้าดินและเพิ่มไนโตรเจนให้ต้นยางพารา

๔) ระบบการให้น้ำ : -

๕) การดูแลรักษา : หลังจากปลูกยางพาราต้องรดน้ำทุก ๑๕ วัน ฉีดพ่นปุ๋ยอินทรีย์น้ำให้ยางพาราทางใบหรือราดลงดินทุก ๑ เดือน ต้นยางพาราสวนหนึ่งจะตายจากหลายสาเหตุ เช่น การปลูกที่ไม่ประณีต ต้นยางพารากระทบแสง การถูกโรครา แมลงหรือสัตว์ทำลาย ภัยธรรมชาติ เช่น ฝนตกหนัก ลมแรง เป็นต้น ช่วงเวลาที่ทำการปลูกขอมควรเป็นช่วงที่มีฝนตกชุกในบแรกหลังปลูกเสร็จประมาณ ๑ เดือน (มิถุนายน-สิงหาคม) ในปีที่สองปลูกขอมตั้งแต่ต้นฤดูฝน ช่วงที่ ๑ ประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ช่วงที่ ๒ ประมาณเดือนสิงหาคม โดยทำการปลูกขอมเพียง ๒ ปี หากปลูกขอมในปีที่ ๓ ต้นกล้าจะโตไม่ทันต้นกล้าปีแรกและจะกลายเป็นต้นกล้าที่ถูกลมและเป็นภาระสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยเปล่าประโยชน์ กล้ายางพาราที่นำมาปลูกขอมให้โชกลายางพาราชำถุง ในปีแรกให้มีฉัตรใบ ๑-๒ ฉัตร หากปลูกขอมในปีที่ ๒ ให้โชกลายางพาราที่เลี้ยงไว้ค้างปีมีฉัตรใบประมาณ ๓-๔ ฉัตร หลังจากปลูกไปแล้ว ๕ เดือน ต้องคอยตัดแต่งกิ่งหรือตาข้างที่ไม่ต้องการออกตลอด ให้ต้นยางมีฉัตรไม่เกิน ๔ ฉัตร ถ้ามีการงอกของฉัตรบนให้ตัดใบหรือกิ่งล่างสุดออก เพื่อให้ต้นยางสูงชะรูด เปลี่ยนไม้ปักต้นยางใหม่โดยให้ไม้ปักสูงสมดุลกับต้นยาง

๖) การใส่ปุ๋ย : ใช้ปุ๋ยเม็ดสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ โดยใช้จอบพินดินรอบรัศมีโคนต้นห่างจากโคนต้นตามรัศมีของพุ่มใบ ถ้ามีวัชพืชขึ้นต้องถากวัชพืชออกเสียก่อนแล้วหว่านปุ๋ยให้รอบต้นก่อนกลบให้มิด ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของการยางแห่งประเทศไทย ต้นยางอายุ ๑ และ ๓ เดือน ใช้ปุ๋ยสูตร ๒๕-๘-๑๕ อัตรา ๑๑๕ กรัมต่อต้นต่อครั้ง ต้นยางอายุ ๖ เดือน อัตรา ๑๗๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง ต้นยางอายุ ๑๒ ๑๕ และ ๑๘ เดือน อัตรา ๒๑๕ กรัมต่อต้นต่อครั้ง ต้นยางอายุ ๒๔ ๓๐ ๓๖ และ ๔๒ เดือน อัตรา ๓๓๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง ต้นยางอายุ ๔๘ ๕๔ ๖๐ และ ๗๒ เดือน อัตรา ๔๓๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง หลังจากต้นยางเปิดกรีดแล้ว ให้ใช้ปุ๋ยสูตร ๒๓-๘-๑๔ อัตรา ๖๗๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง ปีละ ๒ ครั้ง

๗) การเก็บเกี่ยว : การใช้ระบบ กรีด ๒ วัน เว้น ๑ วัน ไม่เกิน ๘ มีดกรีด การใช้กรดฟอร์มิค ความเข้มข้น ๗ เปอร์เซ็นต์ หรือเจือจางกรดฟอร์มิค (๙๔ เปอร์เซ็นต์) ๑ ส่วน ต่อน้ำสะอาด ๑๓ ส่วน หยอดกรดฟอร์มิคที่ได้ลงไปให้น้ำยาง ๑-๒ ช้อนแกง คนให้เข้ากัน รวมถึงการรักษาความสะอาดของภาชนะรองรับน้ำยางไม่ให้มีเศษดิน เศษใบไม้ หรือเศษปลอมปน ทำให้ได้ยางก้อนถ้วยที่มีคุณภาพและจำหน่ายได้ราคาสูง

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว : การพักหน้ายางประมาณ ๑-๓ เดือน เพื่อฟื้นฟูเปลือกหน้ายางให้หนาและแข็งแรง ลดปัญหาหน้ายางด้านหรือหน้ายางตาย ทำให้อ่อนนุ่มขึ้น น้ำยางไหลดีขึ้น ยืดอายุการกรีดของต้นยาง ลดการอ่อนล้าและความเครียดของต้นยาง ใส่ปุ๋ยบำรุงต้นยางพารา สูตรเสมอ ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตรบำรุงต้น เช่น ๒๐-๘-๒๐, ๒๐-๑๐-๑๒, ๒๐-๑๐-๑๗ อัตรา ๑-๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้งต่อปี

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู : การหยุดกรีดยางในช่วงฝนตกชุก การทาหน้ายางด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น เมทาแลกซิล ฟอสอีทิล-อะลูมิเนียม เป็นต้น หรือการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ๒๕๐ กรัม ผสมฝุ่นแดง ๐.๕ กิโลกรัม และน้ำ ๑ ลิตร ทาบริเวณแผลในโรคเส้นดำ และการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ป้องกันกำจัดโรคต่าง ๆ ในยางพารา รวมถึงการบำรุงและเสริมสร้างความสมบูรณ์แข็งแรงให้ต้นยางพารา

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอบ้านโคก มีการปลูกยางพารา ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
ยางพารา					←	△	→					▽		
สัญลักษณ์	←→		ช่วงฤดูปลูก		←→		ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว		△	ปลูกสูงสุด		▽	เก็บเกี่ยวสูงสุด	

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

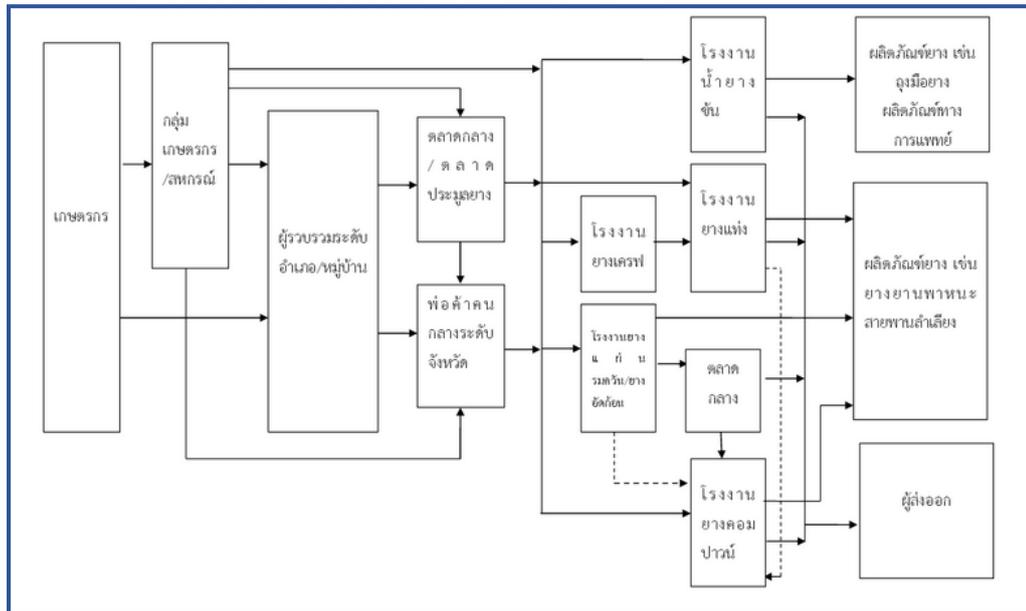
ตารางที่ ๓๑ แสดงต้นทุนการผลิตยางพารา ปี ๒๕๖๙

รายการ	พื้นที่นอกเขตชลประทาน (บาทต่อไร่)	หมายเหตุ
ไถตะ	๕๐๐	ครั้งแรกในการปลูก
ยกร่อง	๕๐๐	ครั้งแรกในการปลูก
พันธุ์	๔,๙๔๐	ครั้งแรกในการปลูก
ค่าแรงปลูก	๕๐๐	ครั้งแรกในการปลูก
ยาคุมหญ้า/ยาฆ่าหญ้า	๒๕๐	
ปุ๋ย	๑,๓๔๐	
ดายหญ้า	๑,๐๐๐	๒ ครั้ง/ปี
เก็บเกี่ยว(กรีด)	๙,๖๐๐	ไร่ละ ๑๐๐ บาท กรีดชั้นต่ำ ๖ มีดต่อรอบ การขาย (๑๕-๒๐ วัน)
รวม	๑๘,๖๓๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก, พ.ศ.๒๕๖๙

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิธีการตลาดยางพารา อำเภอบ้านโคก
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม ๔ แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ๒ ตำบลม่วงเจ็ดต้น จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านโคก จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านโคก จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๗ ตำบลบ่อเปี้ย จำนวน ๑ แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในอำเภอจำนวน ๗๕๙ ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่จำนวน ๕ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้ ตารางที่ ๓๒ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๒	ม่วงเจ็ดต้น	ยางพารา	เทคโนโลยีการผลิต, เทคนิคการบำรุงรักษา
๒	๒	ม่วงเจ็ดต้น	ยางพารา	เทคโนโลยีการผลิต, เทคนิคการบำรุงรักษา
๓	๖	บ้านโคก	ยางพารา	เทคโนโลยีการผลิต, เทคนิคการบำรุงรักษา
๔	๕	บ้านโคก	ยางพารา	เทคโนโลยีการผลิต, เทคโนโลยีการใช้ปุ๋ย
๕	๗	บ่อเปี้ย	ยางพารา	เทคโนโลยีการผลิต, เทคนิคการบำรุงรักษา

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) องค์กรเกษตรกร

ตารางที่ ๓๓ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
แปลงใหญ่	๔	แปลงใหญ่ยางพารา กลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา ตำบลม่วงเจ็ดต้น แปลงใหญ่ยางพารา เกษตรกรชาวสวนยางพารา ตำบลบ้านโคก แปลงใหญ่ยางพารา ตำบลบ่อเบี้ย แปลงใหญ่ยางพาราวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านปากนา ตำบลบ้านโคก
วิสาหกิจชุมชน	๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านปากนา ตำบลบ้านโคก

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๔ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ยางพารา อำเภอบ้านโคก

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	พื้นที่เพาะปลูกยางพารา อำเภอบ้านโคกถือว่ามีความเหมาะสมปานกลางในแง่ของทำเลการเพาะปลูก เช่นพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียว มีการระบายน้ำค่อนข้างดี ระดับความสูงของพื้นที่มีความเสี่ยงน้ำท่วมต่ำ เนื่องจากเกษตรกรจะปลูกในพื้นที่เนิน โดยแหล่งน้ำหลักที่เกษตรกรจะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งมีปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสม และถนนเข้าสู่แปลงเป็นเส้นทางการเกษตร ที่ใช้รถไถตนเอง	จุดรวบรวมสินค้าตั้งกระจายครอบคลุมพื้นที่ของอำเภอบ้านโคก ซึ่งมีการบริหารจัดการโดยกลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา ผ่านการประมูลราคาจากการยางแห่งประเทศไทย ที่เข้ามารับสินค้า ณ จุดรวบรวมสินค้า ซึ่งมีเส้นทางการบริหารจัดการสินค้าโดยการคาดการณ์ปริมาณของตนเอง และแจ้งมาทางกลุ่ม จึงมีการขนส่งจากแปลงมายังจุดรวบรวมเพื่อชั่งน้ำหนัก และลำเลียงเข้าสู่รถบรรทุกที่อยู่ในทางต่างระดับที่ต่ำกว่าเพื่อจัดการพร้อมขนส่งไปยังบริษัทผู้รับประมูล	บริษัทประมูลผ่านการยางแห่งประเทศไทย เพื่อนำไปแปรรูปต่อไป ในกระบวนการบริหารของผู้ซื้อ และต้องหารถบรรทุกเข้ามารับสินค้าในพื้นที่เอง
	ปัญหา Pain point	- พื้นที่ปลูกยางถึงแม้จะมีความเสี่ยงน้ำท่วมต่ำแต่ด้วยปลูกในพื้นที่ลาดชันส่งผลให้เกิดปัญหาดินสไลด์ สร้างความเสียหายให้กับต้นยางพารา - เส้นทางเข้าสู่แปลงยางพารา เมื่อเข้าสู่หน้าฝนจะทำให้เปิดโคลตหนา ลื่นเป็นอันตรายต่อเกษตรกร ซึ่งต้องอาศัยรถไถ เพื่อการเข้าแปลงและขนส่งเท่านั้น	- พื้นที่รับสินค้าไม่เพียงพอส่งผลต่อความรวดเร็วในการส่งสินค้า - ความเสี่ยงที่สินค้าถูกสับเปลี่ยนหรือสูญหาย เนื่องจากเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ไม่มีรั้วรอบขอบชิด	- เนื่องด้วยการจำหน่ายจะคิดจากราคาน้ำหนักจริงในพื้นที่ และที่ตั้งบริษัทประมูลอยู่ไกลจากจุดรวบรวม ทำให้น้ำหนักยางที่ใช้ประโยชน์จะลดลง
	แนวทาง/ App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- ส่งเสริมในการปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสม - ประสานหน่วยงานเพื่อเสนอแผนการจัดทำถนนเพื่อการเกษตร	- บริหารจัดการพื้นที่ใหม่ เพิ่มพื้นที่ที่จำเป็นในการบริหารจัดการสินค้า จัดระเบียบการรับสินค้าให้เข้าตามลำดับและกำหนดเวลาส่งสินค้า - จัดเวรยามรักษาความปลอดภัย ผ่านการจัดการบริหารของกลุ่ม	- วางแผนการเดินทางเพื่อคสามสะดวก และรวดเร็ว เพื่อไม่ให้สินค้าเสียหายหนักและคุณภาพ

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติน	สถานการณ์ปัจจุบัน	เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จำนวน ๗๖๒ ราย มีทักษะความรู้ในการกรีดยาง และบริหารจัดการพื้นที่ได้ดี แรงงานส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรในพื้นที่และเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา หากไม่กรีดยางจะใช้วิธีแบ่งส่วนแบ่งจากเจ้าของสวนและผู้กรีดยาง ในอัตราส่วน ๖๐ : ๔๐ ของรายได้ที่ได้รับ ปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ยางพารา ปุ๋ย สารป้องกันกำจัดโรคพืช เกษตรกรจะหาซื้อได้ภายในร้านค้าขายเคมีภัณฑ์ทั้งในอำเภอ และในจังหวัด	คณะกรรมการกลุ่มมีระบบบริหารจัดการที่เข้มแข็ง ทั้งด้านการจัดทำบัญชี การบริหารสต็อก การควบคุมคุณภาพ และการลำเลียงสินค้าไปยังปลายทาง ในส่วนของเกษตรกรสมาชิก มีการดำเนินการแปรรูปขึ้นต้นจากน้ำยางสดเป็นยางก้อนถ้วย ก่อนนำส่งมายังจุดรวบรวมของกลุ่ม เพื่อรวบรวมและคัดแยกคุณภาพอีกครั้งก่อนเข้าสู่กระบวนการจำหน่าย การแปรรูปขึ้นต้นดังกล่าวช่วยลดความเสี่ยงด้านคุณภาพ เพิ่มความสะดวกในการขนส่ง	บริษัทประมวลผ่านการยางแห่งประเทศไทย เพื่อนำไปแปรรูปต่อไป ในกระบวนการบริหารของผู้ซื้อ โดยราคามาจากการแข่งขัน
	ปัญหา Pain point	- ปัญหาสุขภาพของเกษตรกรจากอายุที่มากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพทำการเกษตรลดลง	- เกษตรกรคาดการณ์ผลผลิตต่ำกว่าผลผลิตที่ได้รับจริง ส่งผลให้ผลผลิตที่นอกเหนือจากที่เกษตรกรคาดการณ์ไว้เพื่อจำหน่ายต้องหาแหล่งจำหน่ายเอง และทำให้ได้ราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด	บริษัทประมวลบริหารการเดินทางรับสินค้า ผิดพลาด เช่น คาดเคลื่อนจากวันกำหนดรับสินค้า ทำให้สินค้าเกิดความเสียหาย
	แนวทาง/ App tech. ที่จะใช้ แก้ปัญหา	- จ้างคนกรีดยางโดยใช้วิธีแบ่งส่วนแบ่งจากเจ้าของสวนและผู้กรีดยาง ในอัตราส่วน ๖๐ : ๔๐ ของรายได้ที่ได้รับ - ให้ผู้สืบทอดดำเนินการกิจการต่อ - การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	- ให้มีการจดบันทึกในรอบการขายแต่ละช่วง เพื่อเก็บเป็นข้อมูลการคาดการณ์ในปีต่อไป	- ให้กลุ่มประสานงานกับผู้รับผิดชอบในกลุ่มบริษัทประมวลโดยตรง เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด

	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง	
มีดีสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ปัจจุบันยางพาราที่ใช้ปลูกในพื้นที่ที่จะเป็นพันธุ์ PRIM ๖๐๐ และบางส่วนหันมาปลูกพันธุ์ PRIT ๒๕๑ มากขึ้น ซึ่งเป็นพันธุ์ตลาดที่การยางแห่งประเทศไทยแนะนำ ผลผลิตมากที่สุดต่อไร่อยู่ที่ ๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่/ครั้งการเก็บเกี่ยว	เป็นยางที่ได้คุณภาพเพราะสมาชิกได้รับการอบรมจากการยางแห่งประเทศไทย และสำนักงานเกษตรอำเภอมาอย่างดี และมีข้อตกลงกลุ่ม เกี่ยวกับคุณภาพยางพาราในการจำหน่าย	สินค้าที่บริษัทได้รับอยู่ในรูปแบบของยางก้อนถ้วย ที่ได้คุณภาพ ไม่มีวัสดุอื่นใดเจือปน
	ปัญหา Pain point	- ถึงแม้พันธุ์ PRIM ๖๐๐ นิยมปลูกกันมาก และเริ่มมีพันธุ์ PRIT ๒๕๑ เข้ามาปลูกกันมากขึ้น ที่ด้านทานได้หลายโรค แต่สภาพแวดล้อมที่ผ่านมา มีฝนตกชุก เกิดโรคไฟทอปทอรา ในยางพารา ส่งผลให้ใบร่วง และเกิดความเสียหายด้านผลผลิตขึ้น แม้จะใช้สารเคมีกำจัดตั้งใช้ต้นทุนสูง เพราะต้องใช้โดรนในการพ่นสัมผัสเชื้อบนใบ	- ก้อนยางมีน้ำหนักลดลง ส่งผลต่อจำนวนเงินสุทธิที่ได้รับ เพราะต้องมีเรื่องของการขนส่งจากแปลงของเกษตรกรมายังจุดรวบรวม อาจต้องขนส่งก่อนหนึ่งวัน หรือใช้วิธีเก็บในเวลาค่ำและขายในช่วงเช้าของอีกวัน	- ในการรับสินค้า จะมีการคาดการณ์ปริมาณสินค้าจากเกษตรกร เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการ รถบรรทุกหากพอดีรถหรือน้อยกว่าก็สารลซื้อได้ แต่หากมากกว่าปริมาณสินค้าที่แจ้งไว้กับบริษัท สินค้าที่เหลือจะไม่ได้รับการซื้อ และต้องตีกลับไปให้เกษตรกรผู้แจ้งปริมาณคาดการณ์สินค้าเกิน
	แนวทาง/ App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- ใช้พันธุ์ด้านทาน PRIT ๓๙๐๔ ที่มีความต้านทานโรคใบร่วง - จัดซื้อโดรนทางการเกษตร และใช้ในรูปแบบการจัดการกลุ่ม เพื่อลดต้นทุนการผลิต	- ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าใจวิธีการเพิ่มปริมาณยางและรักษาคุณภาพและน้ำหนักยางพารา เช่นเวลากรีดที่ส่งผลต่อปริมาณน้ำยาง การให้ปุ๋ย การดูแลหน้ายางและกระตุ้นการไหลของน้ำยาง เป็นต้น เพื่อเพิ่มน้ำหนักยางพาราทดแทนการสูญเสียปริมาณน้ำในก้อนยางที่สามารถสูญเสียได้ตลอดเวลา	- มีการตรวจสอบความถูกต้องของผลผลิตคาดการณ์ เพื่อป้องกันการจำหน่ายเกิดปริมาณคาดการณ์ และเกษตรกรจะได้ไม่เสียผลประโยชน์เมื่อคาดการณ์ผิดพลาด

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๕ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	พัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้นำผู้ปลูกยางพาราเพื่อผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพ
๒. ชื่อแผนงาน	ยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า
๓. แนวทางการพัฒนา	การสร้างรายได้ภาคการเกษตรระดับจังหวัด มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างสู่ “เกษตรมูลค่าสูง” ในการส่งเสริมการผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพ การส่งเสริมการรวมกลุ่มและบริหารจัดการกลุ่ม การผลิตปุ๋ยสั่งตัด และการพัฒนาองค์ความรู้การเกษตรแบบปลอดภัย
๔. หลักการและเหตุผล	เนื่องด้วยปัจจุบันพื้นที่ปลูกยางพาราในอำเภอบ้านโคก โดยเฉพาะตำบลบ่อเบี้ย มีพื้นที่สูงขึ้นทุกปี เพราะเห็นว่ามีตลาดรองรับ สามารถจำหน่ายได้ในพื้นที่ ซึ่งมีเกษตรกรผู้ทดลองรายใหม่เกิดขึ้นเรื่อย ๆ มีทั้งเริ่มปลูกแล้ว และกำลังวางแผนการปลูก รวมไปถึงผู้ที่ดำเนินการนานแล้วแต่ยังขาดความรู้เบื้องต้นและประสบการณ์ที่ยังน้อย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของยางก้อนถ้วย และความน่าเชื่อถือของกลุ่มแปลงใหญ่ผู้รวบรวมผลผลิตเพื่อเพื่อส่งมอบให้บริษัทรับซื้อ ที่อาจทำให้ขาดการซื้อขายจากบริษัทรับซื้ออย่างต่อเนื่อง ราคาต่อหน่วยที่ลดลง ต้นทุนการขนส่งที่สูงขึ้นที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการกลุ่ม และสินค้าในอนาคต จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคกจึงจัดตั้งโครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้นำผู้ปลูกยางพาราเพื่อผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพ เพื่อสร้างและพัฒนาเกษตรกรผู้นำผู้ปลูกยางพาราให้ทราบถึงกระบวนการดูแลต้นยาง การผลิตยางพาราก่อนถ้วยคุณภาพ การลดต้นทุนการผลิต และการใช้กรดฟอสฟอริกเพื่อเพิ่มคุณภาพยางพาราตามมาตรฐาน DRC สร้างความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน และสามารถเป็นปราชญ์ชาวบ้านและเผยแพร่ข้อมูลให้กับเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้นำที่มีองค์ความรู้ และสามารถเผยแพร่ข้อมูลให้กับชุมชนและผู้ปลูกรายใหม่และรายเดิมในการบริหารจัดการการปลูกยางพาราคุณภาพ ๒. เพื่อพัฒนาผลผลิตให้ได้คุณภาพและมาตรฐานการรับซื้อ ๓. เพื่อสร้างกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการยกระดับสินค้า และพัฒนานาการเกษตรในพื้นที่

หัวข้อ	รายละเอียด
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. เกษตรกรผู้นำผู้มีความรู้ด้านการผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพ จำนวน ๑๐ ราย ๒. ยางพาราก้อนถ้วยที่ผลิตได้ มีคุณภาพตามมาตรฐาน DRC (Dry Rubber Content) และไม่มีสิ่งเจือปน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ของผลิตทั้งหมด ๓. หน่วยงานเข้ามาดำเนินการด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสินค้ายางพาราก้อนถ้วยคุณภาพ จำนวน ๑ หน่วยงาน ๔. มีแปลงเรียนรู้ จำนวน ๑ แปลง
๗. พื้นที่เป้าหมาย	พื้นที่ หมู่ที่ ๗ ตำบลบ่อเบี้ย อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี เพราะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาและผลิตยางพาราก้อนถ้วย และมีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ในอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี สามารถสร้างเป็นสินค้ามูลค่าสูง และเป็นพืชเศรษฐกิจที่ยั่งยืนได้
๘. กิจกรรมหลัก	๑. กิจกรรมการฝึกอบรมด้านความรู้และฝึกปฏิบัติในการดูแลต้นยางพาราและผลิตยางพาราก้อนถ้วยคุณภาพ เป้าหมาย ๑๐ ราย จำนวน ๑ วัน ๒. กิจกรรมการฝึกปฏิบัติด้านความรู้และฝึกปฏิบัติในการดูแลต้นยางพาราและผลิตยางพาราก้อนถ้วยคุณภาพ เป้าหมาย ๑๐ ราย จำนวน ๑ วัน ๓. จัดเวทีส่งเสริมให้เกษตรกรผู้นำได้บรรยายถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตยางพาราก้อนถ้วยคุณภาพในเวทีการจำหน่ายยางของกลุ่มแปลงใหญ่ยางพาราตำบลบ่อเบี้ย เป้าหมาย ๑๐ ราย จำนวน ๑ วัน ๔. กิจกรรมการจัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการผลิตยางพาราก้อนถ้วยคุณภาพ จำนวน ๑ แปลงต้นแบบ รวมเป็น ๔ กิจกรรม เป้าหมายจำนวน ๑๐ ราย (ทั้ง ๔ กิจกรรมเป็นเป้าหมายรายเดิม) จำนวน ๔ วัน งบประมาณ ๒๑,๙๐๐ บาท
๙. หน่วยงานดำเนินการ	ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก และการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุดรธานี
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	๑ ตุลาคม ๒๕๖๙ – ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐
๑๑. งบประมาณ	๓ กิจกรรม เป้าหมายจำนวน ๑๐ ราย (ทั้ง ๔ กิจกรรมเป็นเป้าหมายรายเดิม) จำนวน ๔ วัน งบประมาณ ๒๑,๙๐๐ บาท ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก และการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุดรธานี งบประมาณจากงบประมาณจังหวัดอุดรธานี กรมส่งเสริมการเกษตร และการยางแห่งประเทศไทย จำแนกเป็นแต่ละกิจกรรม ดังนี้ ๑. กิจกรรมการฝึกอบรมด้านความรู้และฝึกปฏิบัติในการดูแลต้นยางพาราและผลิตยางพาราก้อนถ้วยคุณภาพ เป้าหมาย ๑๐ ราย จำนวน ๑ วัน งบประมาณ ๒,๗๐๐ บาท ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก และการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุดรธานี

หัวข้อ	รายละเอียด
	- ค่าอาหารกลางวัน จำนวน ๑๐ ราย ๆ ละ ๑ มื้อ ๆ ละ ๘๐ บาท เป็นเงิน ๘๐๐ บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน ๑๐ ราย ๆ ละ ๒ มื้อ ๆ ละ ๓๕ บาท เป็นเงิน ๗๐๐ บาท - ค่าสมนาคุณวิทยากร จำนวน ๑ วัน ๆ ละ ๑ คน ๆ ๒ ชั่วโมง ๆ ละ ๖๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๒๐๐ บาท ๒. กิจกรรมการฝึกปฏิบัติด้านความรู้และฝึกปฏิบัติในการดูแลต้นยางพารา และผลิตยางพาราก่อนด้วยคุณภาพ เป้าหมาย ๑๐ ราย จำนวน ๑ วัน งบประมาณ ๗,๗๐๐ บาท ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก และการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุดรดิตถ์ - ค่าอาหารกลางวัน จำนวน ๑๐ ราย ๆ ละ ๑ มื้อ ๆ ละ ๘๐ บาท เป็นเงิน ๘๐๐ บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน ๑๐ ราย ๆ ละ ๒ มื้อ ๆ ละ ๓๕ บาท เป็นเงิน ๗๐๐ บาท - ค่าสมนาคุณวิทยากร จำนวน ๑ วัน ๆ ละ ๑ คน ๆ ๒ ชั่วโมง ๆ ละ ๖๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๒๐๐ บาท - ค่าวัสดุและอุปกรณ์ในการฝึกอบรม จำนวน ๕,๐๐๐ บาท ๓. จัดเวทีส่งเสริมให้เกษตรกรผู้นำได้บรรยายถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตยางพาราก่อนด้วยคุณภาพในเวทีการจำหน่ายยางกึ่งกลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา ตำบลบ่อเปี้ย เป้าหมาย ๑๐ ราย จำนวน ๑ วัน งบประมาณ ๑,๕๐๐ บาท ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก - ค่าอาหารกลางวัน จำนวน ๑๐ ราย ๆ ละ ๑ มื้อ ๆ ละ ๘๐ บาท เป็นเงิน ๘๐๐ บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน ๑๐ ราย ๆ ละ ๒ มื้อ ๆ ละ ๓๕ บาท เป็นเงิน ๗๐๐ บาท ๔. การจัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการผลิตยางพาราก่อนด้วยคุณภาพ จำนวน ๑ แปลงต้นแบบ งบประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท - ป้ายแปลงเรียนรู้พร้อมโครงเหล็ก ๑ ป้าย เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท - ชุดอุปกรณ์กรีดยาง (มีดกรีดยาง ถ้วยรอง ลวดแขวน ฯลฯ) เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท - วัสดุปรับปรุงบำรุงดินและต้นยาง เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท - สื่อการเรียนรู้/เอกสารคู่มือ/ป้ายขั้นตอนการผลิต เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท

หัวข้อ	รายละเอียด
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑. มีผู้เข้าร่วมอบรม ๑๐ ราย ๒. เกิดเกษตรกรผู้นำผู้มีความรู้ด้านการผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของผู้เข้ารับการอบรม ๓. เกิดแปลงเรียนรู้ด้านการดูแลและการผลิตยางพาราก้อนถ้วย ๑ แห่ง
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	๑. เกษตรกรผู้นำสามารถเป็นผู้มีความรู้ในทักษะด้านยางพารา จำนวน ๑๐ ราย ๒. ยางพาราที่ผลิตในชุมชนได้คุณภาพตามมาตรฐาน DRC (Dry Rubber Content) ที่สูง และไม่มีสิ่งเจือปน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ของผลิตทั้งหมด ๓. มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม ๔. มีแปลงเรียนรู้ด้านการผลิตยางพาราก้อนถ้วยคุณภาพ จำนวน ๑ แปลงต้นแบบ ๕. สามารถลดต้นทุนการผลิตไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ของต้นทุนเดิม

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่
ตารางที่ ๓๖ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
พัฒนาศักยภาพ เกษตรกรผู้นำผู้ ปลูกยางพาราเพื่อ ผลิตยางก้อนถ้วย คุณภาพ	๑. บุคลากร (Man) - วิทยากรที่มี ความรู้ ความสามารถใน ด้านการพัฒนา ทักษะที่เกี่ยวข้อง กับโครงการ ๒. งบประมาณ (Money) - งบประมาณจาก หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	๑. กิจกรรมการ ฝึกอบรมด้านความรู้ และฝึกปฏิบัติในการ ดูแลต้นยางพาราและ ผลิตยางพาราก่อน ถ้วยคุณภาพ ๒. กิจกรรมการฝึก ปฏิบัติด้านความรู้และ ฝึกปฏิบัติในการดูแล ต้นยางพาราและผลิต ยางพาราก่อนถ้วย คุณภาพ	๑. มีผู้เข้าร่วมอบรม ๑๐ ราย ๒. เกิดเกษตรกร ผู้นำผู้มีความรู้ด้าน การผลิตยางก้อน ถ้วยคุณภาพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของผู้เข้ารับการ อบรม ๓. เกิดแปลงเรียนรู้ ด้านการดูแลการ ผลิตยางพาราก่อน ถ้วยไม่น้อยกว่า ๑ แห่ง	๑. เกษตรกรผู้นำ สามารถเป็นผู้มี ความรู้ในทักษะด้าน ยางพาราได้ครบถ้วน ๒. ยางพาราที่ผลิต ในชมได้คุณภาพตาม มาตรฐาน DRC (Dry Rubber Content) ที่สูง และไม่มีสิ่งเจือ ปน ไม่น้อยกว่าร้อย ละ ๙๐ ของผลิต ทั้งหมด ๓. สามารถลด ต้นทุนการผลิตไม่ น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ของต้นทุนเดิม	๑. ชุมชนมีความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น ๒. มีปริมาณน้ำหนักร สุทธิยางพาราที่มาก ขึ้น ๓. เกิดเป็นแหล่ง ผลิตยางพาราที่ สำคัญระดับประเทศ	๑. งบประมาณ พัฒนาจังหวัด ๒. งบประมาณ โครงการจาก กรมส่งเสริม การเกษตร ๓. งบประมาณ โครงการจาก การยางแห่ง ประเทศไทย	ปีงบประมาณ ๒๕๗๐

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
	๓. วัสดุอุปกรณ์ (Material) - วัสดุที่ใช้ในการ ฝึกอบรม ๔. การบริหาร จัดการ (Management) - ผู้รับผิดชอบ โครงการในการ จัดการบริหาร โครงการ ประสานงาน และงบประมาณ	๓. จัดเวทีส่งเสริมให้ เกษตรกรผู้นำได้ บรรยายถ่ายทอด ความรู้ด้านการผลิต ยางพาราก่อนถวัลย คุณภาพในเวทีการ จำหน่ายของกลุ่ม แปลงใหญ่ยางพารา ตำบลบ่อเบี้ย					

บรรณานุกรม

กรมชลประทาน. (๒๕๖๙). ระบบฐานข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. สืบค้นจาก <http://agri-map-online.moac.go.th/>

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. (๒๕๖๙). ข้อมูลบ่อบาดาลเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล.

กรมพัฒนาที่ดิน. (๒๕๖๙). ข้อมูลกลุ่มชุดดินและสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.

กรมอุตุนิยมวิทยา. (๒๕๖๙). ข้อมูลปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ จังหวัดอุดรดิตถ์. กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมวิทยา.

ที่ว่าการอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. (๒๕๖๙). ข้อมูลเขตการปกครองและข้อมูลพื้นฐานอำเภอบ้านโคก. อุดรดิตถ์: ที่ว่าการอำเภอบ้านโคก.

สำนักทะเบียนอำเภอบ้านโคก. (๒๕๖๙). ข้อมูลจำนวนครัวเรือนและประชากร อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักทะเบียนอำเภอบ้านโคก.

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก. (๒๕๖๙). ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโคก.

สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านโคก. (๒๕๖๙). ข้อมูลด้านปศุสัตว์ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านโคก.

สำนักงานประมงจังหวัดอุดรดิตถ์. (๒๕๖๙). ข้อมูลด้านประมง อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานประมงจังหวัดอุดรดิตถ์.

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์. (๒๕๖๙). ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านโคก. (๒๕๖๙). ข้อมูลผลิตภัณฑ์ OTOP อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านโคก.